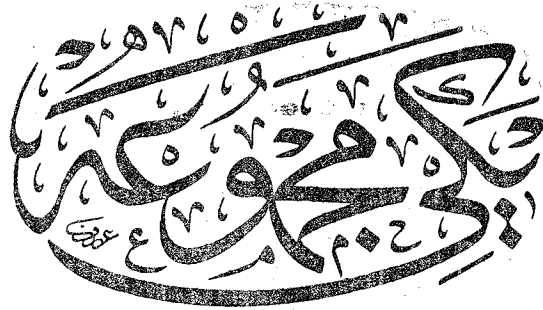

۱۲ ثَمُوز ۱۹۱۷

صافی : ۱

برنجی سہ

علم ، صنعت و اخلاق دائرہٴ لہفہٴ لہو مجموعہ

حرمتی قورویلم

لسانك ساده لشدیرلمسی. — مجارستانده چقان (توران) مجموعه سنك ایکنجی نسخه سنده ساده تورکجه دییه یازیلش برعبارده وار.

بعض تورکچیلر، بو یازی یی بزه ساده لك اورنه کی اوله رق کوستریورلر. بزه برلسانك ساده لشدیرلمسی، اونك قونوشولدینی صورتده یازیللمسی دیمکدر. تورکجه یی اك دوغرو قوشانلر استانبول خلقی اولدینی ایچون، تورکجه یی ساده لشدیرمک، استانبولده، یازی لسانك تأثیری آلتده قالمیش اولانلر قونوشدقلری جانلی لسانی یازمقدن عبارت قالیر.

یوقسه باشقه تورک لهجه لرندن، حتی آنادولو (لهجه patois) لرندن استانبول شیوه سنك قبول ایده مه یه چکی غیرمأنوس کله لری آملغه، یاخود قاعده یه مخالف بر صورتده یکی تورکجه کله لر ایجاد ایتمکله لسانمز نه ساده لشدیر، نه ده زنکینلشیر. بزه، ملی کله لر، مأنوس و غیرصنی اولان کله لر در.

بوشرطلری حائز اولان بر کله، منشأ اعتباریله هانکی لسانه منسوب اولورسه اولسون ملیدر. حال بوکه مأنوس اولیان یاخود صنی اوله رق یاپیلان تورکجه کله لرده، خلقك قبولنه مظهر اولمقدلری مدتیجه، غیرملی عد اولونمغه محکومدرلر. تورکچیلک، نه جانسز مستحائله رجوع ایتمکدر، نه ده صنی بر لسان و حیات یاراتمقدر. تورکچیلک، یا اولجه هیچ یاشامامش، یاخود صوکرادن یاشامق قابیلتنی غائب ایتمش کله لر و مؤسسeler یینه، بونلرک جانیلیرنی اقامه ایده رک نورمال و طبیعی بر حاله کلکدن عبارتدر.

هرمتی بوزانه کتابدر. — بعض غزته لر، اکثراً بر طاقم یکی کتابلرک انتشارینی خبر ویررلر: طوابع الملوك، فال کتابی، رمل رساله سی، علم سیما الی آخره... ماضینک یاخود بونلرکی عصرک خرافه لرینه بعض ذهنلر قیمت ویره ییلیر.

فقط، عمومک عرفان و وجدانه ترجمان اولان غزته لر، بوکی ذهینتلی دائماً تنقید ایده رک ملی حرثی بونلرک تأثیرندن صیانت ایتمکله مکلفدر. بوکی خرافی کتابلردن باشقه برده اخلاق نقطه نظرندن مستکره اولان بر طاقم کتابلرک ده غزته لرده اعلان ایدلایکینی کوربیوروز. بوکی کتابلری نشر ایدنلر حقننده مدعی عمومیلکجه تعقیبات اجراسی الزم اولدینی حالده، ملتك اخلاقی تربیه سیله ده مکلف اولان غزته لرک بونلری هرکسه توصیه ایتمه سی حیره شایاندر.

شو صبرالده بوتون فکرلری محق اوله رق اشغال ایتمکده در. بو خصوصده کی بوتون جریانلر ازدواجك، عالمه نك عصری اساسلر اوزرینه تشکیلنه، ازدواجده، طلاقده، میراثده و بوتون مدتی، ایشلرده قادیله ارککک مساواتی اساسنه معطوف بولونمده در. قادیلرک تعالیسی واجتماعی حیاته متمر بر صورتده اشتراکلی ایچون اك اول حل ایدیله جک مسئله بودر. بسیم عمرباشانك تماس ایتدیکی اجتماعی مسئله لرندن بریده امنیرمه و سودننه مسئله سی در. مع التأسف مملکتتمزده، متوسط و یوکسک عالمه لرك آنالرک چوجوقلرینه بالذات سوت ویرمه ملری، حتی چوجوقلریله هیچ مشغول اولیه رق زوالی یا وروولری قاپا، جاهل دادیلر و سودننه لر انه تسلیم ایتهلری عادتاً مودا حکمنه کیرمشدر. قادیلک اجتماعی، حیاتی بوتون وظیفه لری تدقیق ایدیلرسه، بونلر ایچنده اك مهمی آنالقدر. آنا اولان قادیلر بوتون دیگر اجتماعی وظیفه لرندن، دیگر فعال حیاتلردن منع ایدیلر. بواک مهم وظیفه لرینی سوس، اکلمیجه، تیاتر و قونوسر حیاتی ایچون، ویاخود اهل و عیالات نتیجه سی ترک ایدن قادیلر - طبیعی خسته لر وضعیفلر مستثنا - هیچ بر صورتله عفو اولوناماز. انسانك ایلک آلدینی تربیه، آنالو جانغنده کی تربیه، بوتون حیاته تأثیرینی کویستر؛ بو تربیه یی یابانچی الیه تودیم ایتک، بر محذور اولمادقجه چوجوغه یابانچی سوت امنیرتمک نه بویوک بر قباحتر! دیگر طرفدن احتیاج سوقیله سزک چوجوغکزه سوت ویرن بیچاره سودننه نك اصل یا ورووسی اونه طرفده آچلقدن اولوپور؛ سزک راحتکز، چوجوغکزه سوت آلمه سی، دیگر بر فقیر چوجوغک اولومی بهاسنه اولوپور!

بسیم عمرباشاه هیچ بروجدانی قیده، وسوسه یه اوغرامه دن ازدواج ایدن و صرف کندی قباحتری، لوثری یوزندن بوتون بر عالمه یی، حتی بوتون بر بطنی ابدیاً لکهلین خسته ارککلردن، قادیلردن ده بحث ایتشد. پس بر ماضینک کندیلرینه ویردیکی مدهش بر خسته لئی، آله جنی زوالی قادینه، دوغاق چوجوقلره ویرمک نه بویوک بر جنایتدر! عجباً بویکیلر اولتمک حقنی کندیلرنده فصل کوروپورلر؟ بوکی فنالقلره، اجتماعی جرملره اخلاق مانع اوله مدینی بر مملکتده جمعیت، حکومت مانع اولور؛ ازدواج شرطلری آراسنه طبی معاینه یی ده مجبوری اوله رق قویار.

بوتون بو مسئله لر هرشیدن اول علم و اخلاق مسئله سی در. بونلر مملکتك اك بویوک یاره لریدر. بونلرک اوکته کچمک ایچون کنج قیزلرمنه آنالقی وظیفه لرینی لایقيله اوکرتک، مملکتده صاغلام اخلاق اساسلری اوپاندیرمق لازمدر. قیزلرک تربیه سی نه کی اساسلره استناد ایتهلر، عالمه، ازدواج هانکی شرطلر داخلنده اوللی، قادین وارکک آراسنده کی اخلاق نه دن عبارت بولونلی... فکرمنجه بوتون بواجتماعی مسئله لری اوله علم نظریه لری حل ایده جک و «ته کنیک» تطبیق، عملی قسملر بونظریه لرندن ضروری اولارقی چیه جقدر.

برسنه یه یاقین برزماندن بری دارالفنون ویریلیسی لازم کلن یکی، عصری شکلی تعیین و تقریر ایچون برچوق اجتماعلر یامیش اولان ادبیات فا کولته سی مدرسلر مجلسی وظیفه سی کچن کون بیترمش، معارف نظارتی مجلسك حاضرلادینی اصلاحات پروژه سی عیناً قبول ایتشد. بو سنه یه قدر دارالفنون نامی آلتنده اعدادی تحصیلی برآز فضله سیله دوام ایتدیرمکدن باشقه برشی یامیمش اولان بو عالی مؤسسه من کلک سنه درسیه دن اعتباراً اوروپا دارالفنونلرینه بکزر بر شکل آلتنده بوسبوتون یکی بر پروگرام، یکی بر حیات ایله مملکتتمزده علمی و حرثی تأمین، ملی حرثی بولمغه چالیشه جقدر.

نرمه باقسم ، اغاجلره ، يرلره ، كوكده بولولطلره ، يولدن
يكن داوارلره .. هرشي كوزمك اوكنده بوللور دره كي
آقور . شهرده دوست آلريله قيريلان قلمدن بوتون كدرلر
صيربور وهيسي كوزلرمدين ، محيطمك خياله قاريشارق ،
آقوب كيديور : ماوي ضيالر ، فبه نورلر ، اسمسز رنگارله
بللورله شيور .

ايسته دون صباح ينه دره نك باشنده ايدم . او قدر درين
براحت ، او قدر درين برسكون ايچنده ايدمكه براز دقت
ايتسم قلمك آقيشلرني بيله دوياجقدم . آنسرين آرقامدن
برسس :

— هي ، احمد آغانك مسافري !

ديه باغيردي . دوندم . كوزلرمك اوكنده بر ژاندارمه
خيالي آقدي ، قايناشدي :

— سكا برمكتوب كتيرديلر ، آل به ...

— بكايي ؟ يا كليشلق اولاجق .

ديه قالقدم ؟ چونكه استانبولده كيمسه نيم زده اولديغي
ييلميوردى . حتى قاريم بيله ! ژاندارمانك آلدن مكتوبي
آلدم ، باقدم ... حقيقه بكا ... آچدم . سنك امضاكي
كورمه سويدم ، همان بيرتوب آناچقدم . بوكويده بولونديغ قدر
بركله اوقوماغه ، برحرف يازماغه عهد ايتشدم . اما سنك
مكتوبي ، سوكيلي افروز ، ممكني اوقوماييم ؟

ژاندارما كيدنجه تكرار دره نك كنسارينه اوطوردم .
مكتوبي اوقومغه باشلادم . اوقودقجه ، قرق كوندر روحمدين
كوزلريه صيزان اوبللور آقيشي دوردي . قارادي . بوشالمش
صانديغ قلم ينه برالم آغيرلغله دولدي . كشكي اكلادينك
تصادف سكا بولونديغ يري اوكره تمسه يدي ... بوزهرلر ،
بوشكايئرلر ، عمرنده برقاچ كون ديكنمك ايچون بر كويه قاچش
برزازالينك اوكنه دو كولورمي ؟ بوفريادلر ، اونك يالكز
طبيعتك نغمه لرني ايشيده رك تسلي بولمغه يوز طوتان قولالرينه
هايقيريلرمي ؟ حاضرلان باقالم افروزجغم ، بومناسبتسزلككه
جزا اولارق سني شيمدي براز فضله خيربالاياجغم :

آكلادمكه ينه بربحران كيريبورسك . بويوك آداملره
محترم استادلره قارشى صاورديغك او كفرلرله ؟ اونه شخصيات ؟
اونه سفيل دهدي قوديلر ؟ ... بن سكا هروقت :

— فردلره اهميت ويرمه !

ديزمييم ؟ فردلر اوغراشمغه دكمز . فردلر برده كيزك
دالغالي كيدير . اصل اولان ده كيزدر ؛ يعنى جمعيت ...
دالغالر ، يعنى فردلر كلوب كيچي ، موقت شكللردر . براز
فلسفي فكري اولان دالغالرك بعضاً بويوك اولماسنه ، بعضاً

كندى رسنى هاري قارت بوسنال هيقارممه . — تورك
ملتك فطري خصيصه لرندن بري ده تصالف و تفاخر حسلرندن هاري
اوله سيدير . محمود كاشغري ، ديوان لماننده ، توركي تعريف ايدر كن
بالخاصه بونقطه يه اشارت ايديبور . ملي سجيحه مزده ، خود پسندك ،
خود فروشلق دويغولري يوق ايكن ، مع التأسف ، فرانسر
تربيه سنك تاثيريله ، بوتربيه يي آلانرده كيتدكه بودويغولرك
نمالانديغني كوريبورز . برزمان ، رسملرمزي ، ترجمه حاللرمزي
مجموعه لره كچيردك روحرك براحتياجى صيراسنه كچمشدي .
شيمدي ده ، كندى رسملرمزي محتوي قارت بوسنالرا ياديره رق ،
صايتشه چيقارمق مودا اولدي .

بو كچي حركتلر يكي نسلك سجيحه سنه فنا تاثيرلر اجرا
ايديبور . متفكرلرمز باشده اوله رق هيمز ملي حرمزي ، ملي
اخلاقزي بوزيبورز . بوجريان ، ملتزمك استقبالي ايچون
غايث و غيمدر . بز اوله بر ملتزكه بزه آنجق ، جديت ، وقار ،
فراغت ياقشير . خفيظك ، هواييك ، خود فروشلق تورك
سجيحه سيله ائتلاف ايدمزم . عجباء جاتل ديديكمز خالقك نور
صنف حقنده قلبى برحرمت بسله مهبسي ، خالقك دهاا جدى ،
منورلرك ايسه هواييكه ميال اولسندن ايلري كيورمي ؟

حكايت

سيورى سيلمك

۱۰ تموز ... بوز قاياكوي .

بيلسهك افروزجغم ، قرق كوندر بوراده نه راحت ياشيوردم .
سس يوق ، صدا يوق ، دوست يوق ، دوشمان يوق ! كورولتو
يوق ! يورغونلق يوق ! بزى بيتيرمن ، بگزلريمزي ، دودا قليمزي
صارارتان ، كور صاچلريمزي وقتسز دوكن و آغيرتان هاني
او « حرص » ديديكمز سيكير صينماسي يوق ! اوله بر راحت كه ...
صانكه عدم !

هر صباح رؤياسز و ده ليكمز اويقو مدين ، بخره مك ياننده كي
يوكسك آغاجك ياننده تونه مش آق خوروزك « جات اجات » ديه
قانات وورماسيله اويانيور ، اونك كسكين ، صاف ، مسعود
ئوتوشلرني ديكلورم . بوتون كونم اريمش بر بللور كي آقان
دره نك باشنده كچور . آه بو بللور آقيشي ... صانكه همان
شو طوب اغاجلرك آرقاسنده صانيلاجق كيزلي بر جتندن
صيزارق زده اولديني بيلنمه ين اوزاق و طور اقلري دوماندن
برى مملكتلرينك زمرد ساحللرينه كيدن بو آقيشي ...
كوزلرمدين تاروحمك ايچنه عكس ايديبور . آرتق بوتون كون